

ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ 2002
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A. Μετάφραση

Στις άλλες δηλαδή αρετές (ή: ικανότητες), όπως ακριβώς λες εσύ, εάν κάποιος ισχυρίζεται ότι είναι καλός αυλητής ή σε οποιαδήποτε άλλη τέχνη, στην οποία δεν είναι, ή τον κοροϊδεύουν ή αγανακτούν, και οι δικοί του πλησιάζοντας τον, τον συμβουλεύουν, με την ιδέα ότι είναι τρελός. Στη δικαιοσύνη όμως και στην άλλη πολιτική αρετή, αν και γνωρίζουν για κάποιον ότι είναι άδικος, εάν αυτός ο ίδιος λέει την αλήθεια σε βάρος του (ή: εναντίον του εαυτού του) μπροστά σε πολλούς, πράγμα το οποίο θεωρούσαν ότι είναι σωφροσύνη σε εκείνη την περίπτωση, το να λέει δηλαδή την αλήθεια, στην περίπτωση αυτή το θεωρούν τρέλα, και ισχυρίζονται ότι είναι τρελός αυτός που δεν προσποιείται τη δικαιοσύνη. Γιατί είναι αναγκαίο ο καθένας να έχει μερίδιο σ' αυτή κατ' αυτόν τον τρόπο, διαφορετικά να μην ανήκει μέσα στους ανθρώπους.

Ότι λοιπόν εύλογα αποδέχονται κάθε άνθρωπο σύμβουλο γι' αυτή την αρετή, επειδή νομίζουν ότι όλοι έχουν μερίδιο σ' αυτή, αυτά λέω.

B.1 Η βασική άποψη που υποστηρίζει ο Πρωταγόρας στην παράγραφο αυτή είναι ότι όλοι οι άνθρωποι συμμετέχουν στην πολιτική αρετή. Η επιχειρηματολογία στηρίζεται στις εξής προτάσεις:

- αν κάποιος ισχυρίζεται ότι είναι καλός σε μια τέχνη, ενώ δεν είναι, τότε ο περίγυρος του τον κοροϊδεύει ή θυμώνει μαζί του και οι δικοί του άνθρωποι τον συμβουλεύουν αντιμετωπίζοντας τον σαν τρελό.
- όταν όμως κάποιος για τον οποίο ξέρουν ότι είναι άδικος, το παραδεχτεί ο ίδιος ότι είναι, ενώπιον όλων, τότε τον θεωρούν τρελό, παρόλο που στην προηγούμενη περίπτωση η παραδοχή της αλήθειας θεωρούνταν σωφροσύνη.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι υπάρχει μια καθολική άποψη που λέει ότι όλοι πρέπει να συμμετέχουν στην πολιτική αρετή, έστω και προσποιητά. Αυτό δείχνει ότι η πολιτική αρετή είναι απαραίτητο συστατικό στοιχείο μια κοινωνίας. Γι' αυτό και η τιμωρία που επιβάλλεται σ' αυτούς που δε μετέχουν στην αρετή αυτή, έστω και προσποιητά, είναι πολύ αυστηρή: η αποβολή από την ανθρώπινη κοινωνία. Η ύπαρξη τιμωρίας δηλώνει το περιθώριο που υπάρχει στον άνθρωπο να βελτιώσει τη συμπεριφορά του. Η δυνατότητα αυτή εξασφαλίζεται με τη διδασκαλία.

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η επιχειρηματολογία του Πρωταγόρα δεν είναι απόλυτα πειστική, εφόσον οι προκείμενες προτάσεις του συλλογισμού του δεν αποδεικνύονται με κάποιο τρόπο.

B.2 Στην προσπάθεια του ο Πρωταγόρας να αποδείξει το «διδακτόν» της αρετής, αναφέρεται στους ανθρώπους που διαθέτουν ελαττώματα έμφυτα ή τυχαία και επίκτητα. Τα ελαττώματα που έχουν οι άνθρωποι από τη φύση ή την τύχη και που αφορούν βασικά την εξωτερική εμφάνιση, όπως π.χ. η ασχήμια, αντιμετωπίζονται από τον κοινωνικό περίγυρο με οίκτο και κανένας δε θυμώνει μαζί τους ούτε τους συμβουλεύει ούτε προσπαθεί να τους διδάξει πώς θα διώξουν αυτά. Κι αυτό γίνεται

γιατί δεν υπάρχει καμία δυνατότητα βελτίωσης ή εξάλειψης αυτών των ελαττωμάτων.

Αντίθετα όμως τα ελαττώματα που οφείλονται στην έλλειψη αγωγής και αφορούν κυρίως το χαρακτήρα του ανθρώπου (παραδειγματικά ο Πρωταγόρας αναφέρει την αδικία και την ασέβεια) αυτά αντιμετωπίζονται από τους άλλους ανθρώπους με θυμό, τιμωρίες και συμβουλές. Η αντιμετώπιση αυτή έγκειται στο γεγονός ότι ο άνθρωπος με την επιμέλεια, την άσκηση και τη διδασκαλία μπορεί να αποκτήσει διάφορες αρετές. Επομένως η μη απόκτηση τους σχετίζεται και με την προσωπική ευθύνη του καθενός και με την αγωγή που παίρνει. Οι συμβουλές, οι τιμωρίες και οι θυμοί συντελούν στην απόκτηση αυτών των αρετών

B.3 Η ένταξη των νέων ανθρώπων στην πόλη προϋποθέτει, σύμφωνα με τον Πρωταγόρα, τη γνώση των νόμων και την υπακοή σ' αυτούς. Η συμμόρφωση στους νόμους είναι μια υποχρέωση που αφορά όχι μόνο τους απλούς πολίτες αλλά και αυτούς που ασκούν ένα αξίωμα. Η επιβολή κυρώσεων σε όποιον παραβαίνει τους νόμους έχει ως σκοπό να συνετίσει τον πολίτη. Αυτή η άποψη ενισχύει ακόμα περισσότερο τη θέση του Πρωταγόρα ότι η αρετή είναι διδακτή.

B.4 Η απάντηση είναι η τελευταία παράγραφος της σελίδας 56 του σχολικού βιβλίου

B.5

καταγελῶσιν : γέλιο, γελοίος

εἰδῶσιν : είδηση, ιστορία

μετέχειν : κατοχή, έξη

προσποιούμενον : ποίηση, ποίημα

ἀποδειξίαι : απόδειξη, δεικτικός

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ.1 Εγώ βέβαια γνωρίζω ότι πολλοί έχουν κάνει σ' εσάς πολλά και καλά (πράγματα), όχι σύμφωνα με τις λειτουργίες του Μειδίου, άλλοι έχοντας νικήσει σε ναυμαχίες, άλλοι καταλαμβάνοντας πολιτείες και άλλοι έχοντας στήσει πολλά και καλά τρόπαια για χάρη της πόλης. Αλλά όμως ποτέ ως τώρα δεν έχετε δώσει το προνόμιο αυτό σε κανέναν από αυτούς, ούτε θα το δίνατε, δηλαδή να είναι δυνατόν στον καθένα από αυτούς να προσβάλει τους ίδιους εχθρούς, όποτε κι αν θέλει και μ' όποιον τρόπο μπορεί. Ούτε βέβαια ο Αρμόδιος και ο Αριστογείτονας (έχουν αυτό το προνόμιο). Διότι έχουν δοθεί από εσάς σ' αυτούς πάρα πολύ μεγάλα προνόμια και για τα σημαντικότερα. Ούτε θα ανεχόσασταν αν κάποιος είχε χαράξει στη στήλη «έχουν το δικαίωμα να προσβάλουν αυτοί, όποιον θέλουν»

Γ2.α

ΘΕΤΙΚΟΣ

καλῶς

μεγάλων

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ

κάλλιον

μειζόνων

ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ

Κάλλιστα

Μεγίστων

Γ2.β οἶδ(α): εἰδή ἴστω
δεδώκατε: ἐδίδοτε ἔδοτε
δύνηται: δύναιτο

Γ3.α "ὅτι πολλοὶ πολλὰ κάγαθ' ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι".
Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση, αντικείμενο του ρήματος "οἶδ(α)". Στον ευθύ λόγο γίνεται : "πολλοὶ πολλὰ κάγαθ' ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι".

Γ3.β **κατά τάς λητουργίας** : επιρρηματικός εμπρόθετος προσδιορισμός της συμφωνίας στο ρήμα "εἰσιν εἰργασμένοι".
τῇ πόλει : δοτική προσωπική χαριστική
οὐδενί : αντικείμενο ἔμμεσο του ρήματος "δεδώκατε"
ὑβρίζειν : τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο του απρόσωπου "ἐξεῖναι"
ὑπέρ μεγίστων : επιρρηματικός εμπρόθετος προσδιορισμός της αιτίας στο ρήμα "δέδονται".

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ

